

RECEPȚIONAT

Ministerul Educației și Cercetării

____ 2025**AVIZAT**

Secția Academiei de Științe a Moldovei

____ 2025**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA**

(denumirea organizației de drept public din domeniile cercetării și inovării)

INSTITUTUL DE ISTORIE

(denumirea unității de cercetare)

RAPORT ȘTIINȚIFIC ANUAL**pentru etapa 2024****privind realizarea subprogramului de cercetare în cadrul
programului instituțional de cercetare al organizației (2024-2027)****Titlul subprogramului CULTURA ȘI POLITICA ÎN CONTEXTUL SCHIMBARILOR
REGIMURILOR POLITICE: DE LA BASARABIA ROMANEASCA LA REPUBLICA
MOLDOVA****Prioritatea strategică Provocări societale****Codul subprogramului 010402**

Directorul unității de cercetare

COJOCARU Gheorghe

(numele, prenumele)

(semnătura)Coordonatorul subprogramului
de cercetareROTARU Liliana

(numele, prenumele)

(semnătura)

Chișinău, 2025

CUPRINS:

1.	Scopul și obiectivele etapei 2024	3
2.	Acțiunile planificate pentru etapa 2024	3
3.	Acțiunile realizate în 2024	4
4.	Rezultatele obținute	7
5.	Impactul științific, social și/ sau economic al rezultatelor științifice obținute	10
6.	Diseminarea rezultatelor obținute în subprogram în formă de publicații	11
7.	Diseminarea rezultatelor obținute în subprogram în formă de prezentări la foruri științifice	11
8.	Promovarea rezultatelor cercetărilor obținute în subprogram în mass-media	12
9.	Colaborare la nivel național și internațional	14
10.	Teze de doctorat/ postdoctorat susținute și confirmate în anul 2024 de membrii echipei subprogramului	14
11.	Dificultăți în realizarea subprogramului (financiare, organizatorice, legate de resursele umane etc.)	14
12.	Concluzii	14
13.	Anexe	16
	Anexa nr. 1. <i>Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în subprogram în anul 2024 (în limba română și în limba engleză)</i>	16
	Anexa nr. 2. <i>Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice publicate în anul 2024 în cadrul subprogramului de cercetare</i>	18
	Anexa nr. 3. <i>Componența echipei de cercetare a subprogramului</i>	27

1. Scopul și obiectivele etapei 2024

Conceput drept un proiect științific interdisciplinar, subprogramul unește într-o echipă, cercetători din mai multe domenii științifice conexe, care, prin transferul de concepte și metodologie să permită o abordare mai obiectivă și mai completă a interdependenței dintre transformările politice și evoluția diferitor domenii ale culturii, științei și învățământului în Basarabia, RSS Moldovenești și Republica Moldova; pentru a determina caracterul și vectorul imprimat culturii, literaturii și învățământului minorităților etnice conlocuitoare de regimurile politice care au existat în spațiul actual Republicii Moldova pe parcursul secolului al XX-lea și pentru valorificarea relevantă și explicită a patrimoniului uman din domeniile investigate. Echipa intenționează să creeze rii un suport teoretico-științific și informațional pentru îmbunătățirea educației civice a tinerei generații, a politicilor naționale în domeniul educației și cercetării, celor față de minorități și femei, pentru ajustarea tacticilor de reconciliere a cele două maluri ale Nistrului etc.

Pentru anul 2024 a fost stabilit drept scop identificarea, selectarea, clasificarea surselor documentare de arhivă și a celor orale care se referă la interdependența dintre transformările politice și evoluția diferitor domenii ale culturii și învățământului în Basarabia sub administrație românească, precum și obiectivele:

- ✓ studiul impactului politic asupra dezvoltării învățământului, științei, limbii și literaturii, altor domenii ale culturii în Basarabia românească, RSS Moldovenească și Republica Moldova;
- ✓ studiul asupra învățământului, științei, și culturii minorităților naționale din Basarabia interbelică, RSSM și RM;
- ✓ editarea unui număr de articole la tema cercetată în reviste/culegeri de studii/volume ale conferințelor etc.;
- ✓ redactarea biografiilor unor scriitori basarabeni din perioada interbelică;
- ✓ evidențierea relațiilor (colaborări compromițătoare și activitate de disidență) ale acestor scriitori cu organizațiile politice de extremă stângă și dreaptă;
- ✓ diseminarea rezultatelor cercetării științifice prin mijloace specifice.

2. Acțiunile planificate pentru etapa 2024

- ☐ identificarea, selectarea, clasificarea surselor documentare de arhivă și a celor orale în arhivele naționale și Arhivele de Stat ale României (Iași, București etc) și ale Ucrainei (Kiev) care se referă la tematica proiectului și crearea unei baze de date pentru membrii subprogramului;
- ☐ documentare în bibliotecile, muzeele și alte instituții de profil în orașele din Republica Moldova și din România și elaborarea listelor bibliografice pentru fiecare realizarea tematicilor individuale planificate;
- ☐ elaborarea conceptului seriei de filme despre personalități din domeniul culturii și științei a căror creație a avut o evoluție pozitivă și, dimpotrivă, traumatizantă sub diferitele regimuri politice pentru canalul Multimedia – Dialogica/ Youtube *Chișinău prin Morile Timpului*; identificarea temei pentru primul film, elaborarea scenariului, textului, selectarea imaginilor; filmarea și montarea filmului; plasarea pe site, lansarea;
- ☐ elaborarea conceptului seriei înregistrări (lecții, comunicări, materiale despre evenimente, monumente, personalități etc.) pentru canalul de Youtube al Facultății de Istorie și Filosofie a USM; identificarea temei pentru prima înregistrare; elaborarea textului, selectarea imaginilor, locului filmării; filmarea și montarea înregistrării; plasarea pe site;

- pregătirea pentru tipar și editarea revistei *Dialogica. Revistă de studii culturale și literatură*.
- participarea cu rapoarte și comunicări științifice la 10 manifestări științifice naționale și internaționale pentru diseminarea rezultatelor cercetării științifice;
- elaborarea și publicarea a 10 articole/studii științifice și redactarea lor pentru publicare în reviste/volume/culegeri naționale și internaționale;
- participare la activitățile muzeelor și altor instituții de cultură și învățământ din Republica Moldova care corespund tematicii proiectului (mese rotunde, emisiuni, lansări de carte, expoziții etc.);
- studiul impactului politic asupra dezvoltării limbii și literaturii în Basarabia interbelică, RSS Moldovenească și Republica Moldova;
- redactarea unor prezentări, biografii ale oamenilor de cultură, ale scriitorilor, profesorilor și oamenilor de știință a căror creație a avut o evoluție pozitivă și, dimpotrivă, traumatizantă în sub diferite regimuri politice;
- evidențierea relațiilor oamenilor de cultură, ale scriitorilor, profesorilor universitari și oamenilor de știință cu puterea. Redactarea unor biografii ale scriitorilor care s-au născut în teritoriul Basarabiei românești, dar s-au retras în România după 1940 sau 1944.

3. Acțiunile realizate în 2024

Pe parcursul primei etape (2024) au fost realizate următoarele acțiuni pentru atingerea scopului și obiectivelor propuse:

1. echipa de cercetători a elaborat și aprobat planul de acțiuni pentru primul an de activitate și planuri calendaristice individuale, stabilind sarcini concrete pentru derularea eficientă a cercetării și obținerea nemijlocită a rezultatelor scontate;
2. reieșind din caracterul interdisciplinar al cercetărilor preconizate, membrii echipei s-au convocat într-o ședință pentru clarificarea metodologiei de cercetare teoretică și de aplicare a rezultatelor, astfel ca utilizarea unor metode pluri- și interdisciplinare să creeze „punți” între istorie, politică, învățământ, știință, studiul mentalităților, literatură, lingvistică, sociolingvistică și alte domenii ale cunoașterii în scopul atingerii obiectivelor.
3. au fost constituite grupuri de lucru pentru realizarea activităților concrete: grupul I, format din prof. dr. hab. Aliona Grati, dr. Diana Dementieva, drd. Rodica Gotca, pentru elaborarea conceptului seriei de filme despre personalități din domeniul culturii și științei pentru canalul Multimedia – *Dialogica/ Youtube Chișinău prin Morile Timpului*; grupul II, constituit din prof. dr. hab. Aliona Grati, dr. Diana Dementieva, dr., conf. Ion Valer Xenofontov, dr. Marina Miron, drd. Marta Severin pentru pregătirea pentru tipar și editarea revistei *Dialogica. Revistă de studii culturale și literatură*; grupul III, format din dr. conf. Ion Valer Xenofontov, prof. dr. hab. Anatol Petrencu, dr. conf. Liliana Rotaru, dr. Igor Bercu, drd. Sorin Șclearuc pentru elaborarea conceptului seriei înregistrări (lecții, comunicări, materiale despre evenimente, monumente, personalități etc.) pentru canalul de Youtube al al Facultății de Istorie și Filosofie a USM;
4. cercetătorii au efectuat activități de documentare în arhivele și bibliotecile din Republica Moldova, identificând, selectând și clasificând surse documentare de arhivă care se referă la tematica proiectului în arhivele Agenției Naționale a Arhivelor a Republicii Moldova (Direcția Generală a Arhivelor Naționale și Direcția Organizațiilor Social-Politice) și în cele instituționale (Arhiva Universității de Stat a Moldovei și Arhiva Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldovei);

5. au fost realizate activități de documentare în bibliotecile, muzeele și alte instituții de profil în orașele din Republica Moldova, cercetătorii elaborând liste bibliografice pentru realizarea tematicilor individuale planificate;
6. au fost identificate documente relevante în fondurile arhivelor naționale și instituționale, surse bibliografice în bibliotecile din Republica Moldova referitoare la subiectele cercetate în cadrul proiectului și create baze de date individuale din documentele de arhivă fotocopyate și liste bibliografice;
7. a fost elaborat conceptul seriei de filme despre personalități din domeniul culturii și științei a căror creație a avut o evoluție pozitivă și, dimpotrivă, traumatizantă sub diferitele regimuri politice pentru canalul Multimedia – Dialogica/ Youtube Chișinău prin Morile Timpului;
 - s-au identificat temele pentru două filme,
 - au fost elaborate scenariile, textele, au fost selectate imagini și au fost filmate și montate două filme:
 1. *Magda Isanos între Paradisul de la Costiujeni și Muntele Athos al Chișinăului*, autoare: Aliona Grati și Rodica Gotca;
 2. *Istoria curselor de cai din Chișinău. Clubul Nobilimii și Jockey-Club*, autoare: Aliona Grati și Diana Dementieva.
 - filmele au fost plasate pe site-ul canalului Multimedia – Dialogica/ Youtube Chișinău prin Morile Timpului:
 1. <https://www.youtube.com/watch?v=rozKrIMWFik>
 2. <https://www.youtube.com/watch?v=gdUNlYxJ3DE>
 - au fost organizate lansări și diseminări ale produselor:
 1. filmul *Magda Isanos între Paradisul de la Costiujeni și Muntele Athos al Chișinăului*” a fost lansat în cadrul Festivității de premiere a concursului de eseuri „Chișinăul european” la Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, pe 8 mai, la ora 14.30; diseminat în Internet (paginile de Facebook; YouTube <https://youtu.be/8ufUxI-Wvdw?si=ASudnm1J9cG1xllw> etc.);
 2. filmul *Istoria curselor de cai din Chișinău. Clubul Nobilimii și Jockey-Club* a fost diseminat în mass-media (Moldova 1) și Internet (paginile de Facebook DIALOGICA | Facebook , Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova | Facebook;
8. a fost elaborat conceptul seriei de înregistrări (lecții, comunicări, materiale despre evenimente, monumente, personalități etc.) pentru canalul de Youtube al al Facultății de Istorie și Filosofie a USM;
 - a fost identificată tema pentru prima înregistrare;
 - profesorul Anatol Petrencu a elaborat textul comunicării „Ion Inculeț: discurs despre Constantin Stere la ședința Sfatului Țării” și a identificat locul filmării Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova în luna iunie 2024;
 - a fost filmată, montată și plasată pe site înregistrarea comunicării [*Ion Inculeț: discurs despre Constantin Stere la ședința Sfatului Țării*](#), ținute de profesorul Anatol Petrencu la 13 iunie 2024 pe pagina Youtube a Facultății de Istorie și Filosofie a USM.
9. au elaborate, pregătite pentru tipar și editate a trei numere a revistei *Dialogica. Revistă de studii culturale și literatură*:
 1. [*Dialogica. Revistă de studii culturale și literatură*](#) nr. 1(2024)

2. [Dialogica. Revistă de studii culturale și literatură](#) nr. 2 (2024)
 3. [Dialogica. Revistă de studii culturale și literatură](#) nr. 3 (2024)
10. rezultatele cercetării au fost prezentate la conferințe și manifestări științifice naționale și internaționale, inclusiv:
- la conferințe internaționale în afara Republicii Moldova au fost prezentate 9 comunicări științifice;
 - la conferințe internaționale în Republica Moldova au fost prezentate 11 comunicări științifice;
 - la conferințe naționale – 6 comunicări științifice;
11. au fost elaborate și publicate a 55 articole/studii științifice în reviste/volume/culegeri naționale și internaționale și 29 de teze în lucrările conferințelor, inclusiv;
- monografii naționale – 1;
 - culegeri de documente și materiale – 1;
 - capitole în monografii naționale/internaționale – 9;
 - articole în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS – 4;
 - articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, Categoria B – 20;
 - articole în culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova – 2;
 - articole în culegeri de lucrări ale conferințelor internaționale (peste hotare) – 15;
 - articole în culegeri de lucrări ale conferințelor internaționale (Republica Moldova) – 2;
 - articole în culegeri ale conferinței științifice naționale cu participare internațională – 1;
 - teze în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare) – 6;
 - teze în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova) – 20;
 - teze în lucrările conferințelor științifice naționale – 3;
12. membrii echipei au participat la organizarea manifestărilor științifice în calitate de membri ai comitetelor de organizare, ai comitetelor științifice, organizatori și moderatori de secțiuni, inclusiv:
- Conferința științifică internațională [Patrimoniul de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine](#), ediția a IX-a, cu genericul „Femeile în cercetare: destine, contribuții, perspective”, dedicată Zilei Internaționale a Femeilor și fetelor cu activități în domeniul științei, desfășurată în zilele de 8-9 februarie 2024, Iași-Chișinău-Lvov, coord. Liliana Condraticova:
 - DEMENTIEVA Diana a organizat și moderat secțiunea *Organizarea și moderarea secțiunii 3 Probleme de lingvistică și literatură. Provocări actuale*;
 - MIRON Marina a organizat și moderat secțiunea *Patrimoniul etnologic: de la necunoaștere la valorizare culturală*;
 - ROTARU Liliana Membru al Comitetului de organizare, al Comitetului Științific și orgaizatorul/moderatorul secțiunii *Știința istorică: între provocare și perspective*;
 - Conferința științifică internațională secțiunea [Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății de mâine](#), ediția a X-a, desfășurată la 19-20 septembrie 2024, coord. dr. hab. Liliana Condraticova:
 - DEMENTIEVA Diana a organizat și moderat secțiunea *Probleme de lingvistică și literatură. Provocări actuale, Panel I. Probleme de lingvistică*
 - ROTARU Liliana a organizat și moderat secțiunea *Știința istorică: între provocare și perspective*;

- MIRON Marina a organizat și moderat secțiunea *Patrimoniul etnologic: de la necunoaștere la valorizare culturală*. Congresul Național al istoricilor Români. 27-31 august 2024, Chișinău-Suceava
- [Congresul Național al Istoricilor Români](#). Program/Ediția a IV-A.
 - BERCU Igor - membru al Comitetului științific și al Comitetului de organizare.
 - XENOFONTOV Ion Valer - membru al comitetului de organizare.
- [Sesiune științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie](#). X ediția, ÎN HONOREM Anatol Petrencu la 70 de ani, Chișinău, 2024 85. p. ISBN 978-9975-62-719-1.
 - BERCU Igor - membru al comitetului de organizare
- Conferința științifică națională cu participare internațională [„Integrare prin cercetare și inovare”](#) a USM , 7-8 noiembrie 2024:
 - STEPANOV Georgeta - membru al Comitetului științific.
- *Promovarea imaginii orașelor din Republica Moldova: propunere de model*, 19 septembrie 2024, Academia de Științe a Moldovei. (Organizatorii și moderatori: Aliona Grati, Diana Dementieva).

4. Rezultatele obținute

În primul an de activitate în cadrul subprogramului *Cultură și politică în contextul schimbărilor regimurilor politice: de la Basarabia românească la Republica Moldova* cercetătorii din echipă au inițiat studii asupra interdependenței dintre transformările politico-sociale și economice și evoluția culturii, științei și învățământului în spațiul actual al Republicii Moldova pe parcursul secolului XX, abordând, în funcție de temele de interes individual, cultura scrisă, inclusiv de femei, evoluția învățământului minorităților conlocuitoare în Basarabia românească, politica culturală și socială a statului român în Basarabia în perioada interbelică și percepția acesteia de către basarabeni, inclusiv reflecția acțiunilor administrației românești în folclorul dintre Nistru și Prut, evoluția limbii române Basarabia în secolul XX, dar și diferite aspecte ale istoriei politico-sociale și evoluției culturii și învățământului în RSS Moldovenească și Republica Moldova. Noutatea investigației științifice rezidă în formularea novatoare a problemei, ori cercetarea evolutivă a culturii, științei și învățământului sub impactul regimurilor politice pe parcursul sec. XX (de la regim la regim), nu s-a aflat în atenția specială a oamenilor de știință. Cercetătorii angajați în subprogram, au inițiat studii sistematice ale relațiilor dintre intelectualitatea din teritoriul ctual al Republicii Moldova cu regimurile politice care s-au perindat în secolul XX în acest spațiu. Unii cercetători (Aliona Grati, Rodica Gotca, Diana Dementieva, Marta Severin,) au urmărit, pe de o parte, destinele intelectualilor rămași în teritoriul dintre Nistru și Prut și modalitățile de „adaptare” a lor la schimbarea regimurilor și, pe de altă parte, cel al intelectualilor basarabeni care s-au mutat în România sau în alte spații geografice, concluzionând, în urma studierii unor biografii intelectuale și politice ale unor scriitori și poeți români că literatura și regimurile politice au reprezentat întotdeauna două câmpuri de influență care s-au atras ori respins cu o neînchipuită forță, căci ambele au la temelie cugetul și simțămintele unei națiuni, unui stat, unei lumi. Astfel, aceste două mari puteri s-au aflat, de-a lungul istoriei, atât în alianță, cât și în opoziție, dând naștere conceptelor: „literatură angajată” și „literatură disidentă”. Uneori alianța și opoziția s-a realizat în același timp, în interiorul aceluiași popor, așa încât să reflecte dezbaterele politice și sociale, să influențeze opinia publică și, nu în ultimul rând, să direcționeze cursul evenimentelor politice.

Istoricii angajați în subprogram (Anatol Petrencu, Ion Valer Xenogfontov, Liliana Rotaru, Marina

Miron etc.) au realizat reconstituiri ale cadrului politico-economic și social în care s-a dezvoltat cultura românească în Basarabia între anii 1918-1940, arătând punctual formele și metodele de impulsivare a procesului de culturalizare românească a basarabenilor prin intermediul învățământului, căminelor culturale, a activității clerului și a altor intelectuali români, a construcției instituțiilor de cultură și învățământ, a instituirii infrastructurii orașelor și încurajarea mobilității locuitorilor provinciei. Dacă profesorul Anatol Petrencu a reliefat rolul căminelor culturale, evidențiind că acestea au avut consecințe benefice asupra lichidării analfabetismului și culturalizării populației adulte, au propagat valorile spirituale românești, au combătut viciile sociale și au contribuit la cultivarea tradițiilor populare în întreaga provincie, cercetătoarea Marina Miron a studiat fenomenul scriitorilor bulgari basarabeni din perioada interbelică, concluzionând că aceștia au fost rodul sistemului de învățământ din Regatul Român. O importantă direcție de cercetare o constituie studiul impactului politic asupra dezvoltării limbii române în Basarabia interbelică, RSS Moldovenească și Republica Moldova, profesorul Irina Condrea demonstrând că timpul și ideologia sunt reflectate în microtoponimia urbană, iar urbanonimele reprezintă cheile cu ajutorul cărora informația istorică poate fi decodificată și recuperată.

Pentru o reflectare consecventă și logică a problemelor abordate, cercetătorii au urmărit soarta unor intelectuali din Basarabia și a unor fenomene inițiate în perioada interbelică, atât în timpul primei anexări a Basarabiei de către URSS, apoi după eliberarea provinciei în 1941, cât și după reanexarea ei de către sovietici în 1944. Preocupat de relația dintre clerul ortodox român din Basarabia și regimurile politice care s-au perindat în acest teritoriu, istoricul Ion Valer Xenofontov și-a orientat cercetările asupra activității unor clerici români în Basarabia de după revenirea autorităților române în anul 1941, demonstrează că aceștia au contribuit masiv la înlăturarea consecințelor dezastruoase ale anexării sovietice a provinciei românești și a instaurării regimului comunist între Prut și Nistru.

Cercetările realizate de istoricii Ion Valer Xenofontov, Liliana Rotaru, Anatol Petrencu, Igor Bercu ș.a. cu referire la politicile educaționale ale regimului sovietic după (re-)anexarea Basarabiei față de studenții basarabeni, înmatriculați în instituțiile de învățământ superior ale RSS Moldovenești, cele despre politicile de personal aplicare de regimul comunist față de intelectualitatea basarabească cu studii în universități din România sau alte state europene, și cu origini sociale neconforme rigorilor sovietice intelectuale, indică asupra noului format al relației dintre intelectualitate/viitoarea intelectualitate din RSS Moldovenească și putere, scoțând în evidență strategiile de adaptare a lor la politicile regimului comunist și formele de adaptare, emulație sau rezistență față de acesta.

Alți cercetători, au abordat politicile regimurilor în sfera educației, științei și literaturii prin prisma elementului de gen, or istoria secolului XX a fost una eminentă „masculină”. Astfel, cercetătoarele Aliona Grati și Marta Severin au identificat și stabilit locul și rolul în literatura română a uneia dintre cele mai talentate și mai rafinate poete – Magda Isanos, arătând prin mijlocul biografiei și activității poetei, fenomenul afirmării femeilor în cultura și viața publică a societății interbelice – fenomen, care se încadra într-unul general-european. Pe de altă parte, istoricul Liliana Rotaru, a cercetat politica de gender a regimului sovietic, demonstrând, prin intermediul biografiei profesionale a ministrului învățământului RSS Moldovenești, Agripina Craciun, conexiunea dintre realizările feminine și politic.

Originalitatea cercetărilor reiese din caracterul inedit al surselor care au fost utilizate și din coroborarea critică a documentelor de arhivă, cu literatura, memorialistica și sursele de istorie orală.

Prima jumătate de an a constituit o perioadă de clarificare a metodologiei, de selectare a metodelor și instrumentarului de cercetare teoretică și de aplicare a rezultatelor, astfel ca utilizarea unor metode

pluri- și interdisciplinare să creeze „punți” între istorie, politică, învățământ, știință, studiul mentalităților, literatură, lingvistică, sociolingvistică și alte domenii ale cunoașterii în scopul atingerii obiectivelor. O bună parte a acestei etape de cercetare a fost consacrată activităților de documentare, cercetătorii identificând, selectând și clasificând surse documentare de arhivă care se referă la tematica proiectului în arhivele Agenției Naționale a Arhivelor a Republicii Moldova (Direcția Generală a Arhivelor Naționale și Direcția Organizațiilor Social-Politice) și în cele instituționale (Arhiva Universității de Stat a Moldovei și Arhiva Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldovei), precum și elaborând liste bibliografice pentru realizarea tematicilor individuale planificate.

Drept urmare a valorificării diverselor surse, identificate și analizate pe parcursul acestei etape, membrii subprogramului au elaborat și au publicat 55 de articole și studii științifice în reviste/volume/culegeri naționale și internaționale și 29 de teze în lucrările conferințelor naționale și internaționale, inclusiv o monografie națională, o culegere de documente și materiale, nouă capitole în monografiile naționale și internaționale, patru articole în baze de date Scopus, 20 de articole în reviste din Registrul Național, Categoria B, două articole în culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova, 15 articole în culegeri de lucrări ale conferințelor internaționale publicate peste hotare și două în Republica Moldova și 29 de teze în lucrările conferințelor naționale și internaționale. De asemenea, au fost elaborate două curricula: una pentru ciclul II, master la Facultatea de litere a USM și alta pentru audienții Universității de vârstă a III-a, precum și note de curs la disciplina *Istoria noastră în secolul XX: între două independențe* (Liliana Rotaru).

Membrii echipei, sub îndrumarea redactorului-șef prof. Aliona Grati, au elaborat, pregătit pentru tipar și editat trei numere a revistei *Dialogica. Revistă de studii culturale și literatură*, în care sunt publicate mai multe articole și studii ce refectionă tema relației dintre oamenii de cultură, produsele activității intelectualilor din Basarabia, România și RSSM și diferitele regimuri politice care s-au perindat în spațiul românesc pe parcursul secolului XX.

Cercetătorii au participat la organizarea și moderarea secțiunilor în cadrul a două conferințe științifice internaționale din seria *Patrimoniul de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*, ediția a IX-a și ediția a X-a, a *Congresului Național al istoricilor Români* și a ediției a X-a a *Sesiunii științifice a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie* din mai 2024.

Diseminarea rezultatelor cercetării s-a realizat prin mai multe forme și metode. S-a exploatat forma tradițională în mediile academice, membrii echipei prezentând 26 de comunicări și rapoarte științifice la 20 de conferințe internaționale și șase conferințe științifice naționale. În același scop au fost elaborate două filme despre personalități din domeniul culturii și fenomene sococulturale din Basarabia interbelică care au fost lansate și plasate pe canalul Multimedia – Dialogica/ Youtube Chișinău prin Morile Timpului, precum și a fost inaugurată o serie de înregistrări (lecții și comunicări) despre evenimente, monumente, personalități etc. care reflectă tematica abordată în subprogram pentru canalul de Youtube al al Facultății de Istorie și Filosofie a USM.

Alte forme de diseminare a rezultatelor cercetării s-au materializat în: workshop-ul *Promovarea imaginii orașelor din Republica Moldova: propunere de model*, organizat la 19 septembrie 2024 la AȘM; lansările de carte, organizate la Primăria Municipiului Cahul la 2 iulie 2024, la USM (9 septembrie 2024), la Biblioteca publică „Hristo Botev”, Filiala Bibliotecii municipale „B.-P. Hasdeu” (16 martie 2024) etc.; participări la 18 emisiuni radio și TV, inclusiv la emisiunea ANTINostalgia/ TeleFilm Chisinau/ TVR Moldova, FORUM cu Leonid Smolnitchi la Vocea Basarabiei, Matinalii, TVR Moldova, Televiziunea Unda Liberă etc.; prin publicarea a patru articole publicistice în revistele

Florile Dalbe, Literatura și arta, Făclia.

Ținând cont de înaltul nivel de profesionalism al membrilor echipei, aceștia au fost invitați în calitate de experți pentru recenzarea curricula la discipline opționale din aria curriculară Științe umaniste, în calitate de membri ai patru consilii științifice de susținere a tezelor de doctor și doctor habilitat, în calitate de membri ai comitetelor științifice și ale celor de organizare a conferințelor naționale și internaționale, formatori la Centrul de Resurse pentru Formare Continuă al USM, la Ministerul Culturii și cel al Educației și Cercetării al Republicii Moldova, membri ai colegiilor de redacție ale revistelor științifice din Republica Moldova și România.

Rezultatele activității de cercetare au fost înalt apreciate de Academia de Științe a Moldovei: prof. Iraida Condrea a fost decorată cu medalia „Dimitrie Cantemir” și prof. Aliona Grati cu Diplomă de excelență, de către Comitetului Național Olimpic și Sportiv al Republicii Moldova care i-a decernat dr. Ion Valer Xenofontov medalia „Meritul Olimpic”, de Guvernul Republicii Moldova care i-a decernat dr. Liliana Rotaru o diplomă de excelență, de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova care i-a oferit dr. Ion Xenofontov o diplomă de excelență, precum și în cadrul Saloanelor de carte: „EUROINVENT`24”, Iași, 2024 (o medalie de aur), Salonul Internațional de Inventică și Antreprenariat Inovativ, ediția a II-a, Chișinău, 16-17 mai 2024 (patru medalii de aur, una de argint și 4 diplome de excelență). În același context, Dr. Diana Dementive i-a fost decernat Premiul Municipal pentru Tineret în domeniile literaturii, artei, științei, tehnicii și activism civic; secțiunea: Știință/Literatura română. 2024.

Cunoașterea și valorificarea rolului factorului politic în evoluția culturii, științei și învățământului se profilează ca o necesitate importantă, pentru că rezultatele acestei cunoașteri ar avea un impact pozitiv asupra evoluției Republicii Moldova, inclusiv asupra procesului educației civice a tinerei generații, asupra integrării minorităților etnice, asupra eliminării discriminării etnice și a intensificării dialogului intercultural în Republica Moldova, iar rezultatele cercetărilor și vor constitui un suport teoretico-științific, aplicativ și informațional pentru îmbunătățirea politicilor naționale în domeniul educației și cercetării, politicilor față de minorități și pot servi pentru identificarea modalităților, tacticilor de reconciliere a cele două maluri ale Nistrului.

5. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute

Investigarea detaliată și obiectivă a culturii și politicului în contextul schimbărilor regimurilor politice: de la Basarabia românească la Republica Moldova are un puternic impact științific, îndeosebi pentru științele socio-umanistice, cu un impact social și politic. Publicarea materialelor cercetării constituie o solidă bază argumentativă și servește drept imbold pentru continuarea/aprofundarea cercetărilor ulterioare în domeniu. În rândul al doilea, rezultatele cercetării, care vizează și minoritățile etnice din Republica Moldova, și studii de gen etc., precum și bunele practici, extrase prin cercetarea relațiilor dintre intelectuali și putere, a politicilor regimurilor față de cultură și intelectualitate, istoria unor mari personalități care au activat în perioada sovietică și au ocupat înalte posturi de conducere în sistemul educațional și de cultură, contribuie la pacificarea și armonizarea socială și interetnică în Republica Moldova. Rezultatele cercetărilor, fiind publicate, constituie un suport teoretico-științific pentru autoritățile statului, în procesul de îmbunătățire a politicilor educaționale și cele în domeniul culturii, a politicilor de armonizare a relațiilor interetnice în Republica Moldova și de apropiere a celor două maluri ale Nistrului și reintegrare a țării.

Multiperspectivitatea și obiectivitatea cercetării culturii și politicului în contextul schimbărilor regimurilor politice contribuie la eficientizarea educației istorice și civice a cetățenilor din Republica Moldova, or modul în care cercetăm și ne cunoaștem trecutul trebuie să promoveze și să întărească pacea și respectul pentru drepturile omului, să contribuie la eliminarea tensiunilor între diferitele grupuri de populație, să asigure înțelegerea și pacea durabilă în perioada de tranziție în care ne aflăm astăzi. În opinia noastră, rezultatele cercetărilor noastre trebuie să încurajeze activismul civic, să facă posibile atitudini raționale față de trecut și interpretarea critică a lui, precum și să stimuleze identificarea soluțiilor optime pentru rezolvarea problemelor acute ale societății contemporane. De asemenea, cercetarea interdependenței culturii și politicii în contextul schimbărilor regimurilor politice pe teritoriul actual al Republicii Moldova contribuie la ralierea preocupărilor cercetătorilor de la noi cu cele ale cercetătorilor occidentali, care au considerat important contextul istoric, politic și ideologic în studiul culturii. Studiile noastre generează dezbateri teoretice pe tema ingerinței ideologicului și politicului în evoluția învățământului, științei și culturii în cadrul meselor de lucru și conferințelor.

6. Diseminarea rezultatelor obținute în subprogram în formă de publicații

În primul an de activitate de cercetare, membrii echipei au elaborat și publicat 55 articole/studii științifice în reviste/volume/culegeri naționale și internaționale și 29 de teze în lucrările conferințelor, inclusiv; monografii naționale – 1; culegeri de documente și materiale – 1; capitole în monografii naționale/internaționale – 9; articole în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS – 4; articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, Categoria B – 20; articole în culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova – 2; articole în culegeri de lucrări ale conferințelor internaționale (peste hotare) – 15; articole în culegeri de lucrări ale conferințelor internaționale (Republica Moldova) – 2; articole în culegeri ale conferinței științifice naționale cu participare internațională – 1; teze în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare) – 6; teze în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova) – 20; teze în lucrările conferințelor științifice naționale – 3;

Lista publicațiilor din anul 2024 se prezintă în Anexa nr. 2.

7. Diseminarea rezultatelor obținute în subprogram în formă de prezentări la foruri științifice. comunicări și rapoarte la conferințe internaționale și naționale

1. PETRENCU Anatol. Locul Căminelor culturale în promovarea unității românești (1921-1940). Conferința științifică națională cu participare internațională „*Probleme sensibile și controversate ale societății contemporane*” 25 octombrie 2024, Chișinău, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”;
2. SEVERIN, Marta. „Interpretări critice ale poeziei lui Grigurcu: abordări cognitive-deixis cognitiv” la – ICCR 18-19 noiembrie, Chișinău;
3. BERCU Igor. [Spiritualitatea ortodoxă în unitățile administrativ-teritoriale otomane de pe teritoriul Țării Moldovei](#), Conferințele București-Chișinău. Identitate, Patrimoniul, Globalizare. Ediția a V-a. București, 21 martie 2024.
4. BERCU Igor. [Reglementarea puterii: structuri administrativ-teritoriale otomane în Țara Moldovei – rolul bey-lor, kâdi-ului și defterdâr-ului](#). Conferință internațională. Izvoarele istoriei și interpretările istoricilor. Program. Oradea, România, 20-23 iunie 2024.
5. BERCU Igor. [Interdependențe și conflicte: tătarii din Bugeac și unitățile administrativ-](#)

- teritoriale din Țara Moldovei. Conferința internațională de istorie. ACTA HISTORICA CIVITATIS LUGOSIENSIS. Ediția a IV-a. Istorie locală și istorie națională în context european. Lugoj, România 6-8 decembrie 2024.
6. BERCU Igor Imaginea „turcului” în cronicile moldovenești (secolele XV – XVII), *Masă rotundă. Spațiul românesc, între istorie și geopolitică*. Suceava. 16 ianuarie 2024.
 7. BERCU Igor. Protoiereul Mihail Ceachir – un mare cărturar iluminist al găgăuzilor. *Simpozionul Național. Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei. Ediția a XIII-a*, Mănăstirea Secu 20-21 septembrie 2024.
 8. BERCU Igor. Unitățile administrativ-teritoriale otomane de pe teritoriul Țării Moldovei în contextul Războiului ruso-otoman (1768-1774). Conferință științifică. *Pace de la Kuciuk-Kainargi (1774): context internațional, impact național*. Chișinău, 15 octombrie 2024.
 9. BERCU Igor. GUMENÎI Ion. Putere executivă centrală din Basarabia în perioada românească. De la Consiliul directorilor general la Guvernământul Basarabiei, *Simpozionul Național România Mare. Unitate, Continuitate, Diversitate și Spiritualitate*. Huși, 28 decembrie 2024.
 10. DEMENTIEVA Diana. Reflectarea Unirii Basarabiei cu România în publicistica scriitorilor din interbelic: o abordare sociocritică la Conferința științifică internațională „170 de ani de la nașterea lui Alexandru Marghiloman – oameni și fapte din destinul său istoric”, 8 – 10 mai 2024, Buzău, România
 11. GRATI A. Familia Isanos (Mihai, Elisabeta și Magda) în Basarabia interbelică la Conferința științifică internațională „170 de ani de la nașterea lui Alexandru Marghiloman – oameni și fapte din destinul său istoric”, 8 – 10 mai 2024, Buzău, România.
 12. ROTARU Liliana. Dezghetu hrușciovist și rusificarea prin școală a minorităților etnice din RSSM la *Conferințele București-Chișinău IDENTITATE, PATRIMONIUL, GLOBALIZARE*, Ediția a V-a, 21 martie 2024, Universitatea din București
 13. GOTCA Rodica. Colaj literar „Amintirile deportaților”. La Masa rotundă „Memorii de neuitat: drama basarabenilor deportați în cadrul operațiunii «SUD» din 5-6 iulie 1949”, din 4 iulie 2024, organizate de AȘM cu ocazia Zilei comemorării victimelor stalinismului, pentru a consemna 75 de ani de la deportările staliniste din RSSM în cadrul operațiunii «SUD» din 5-6 iulie 1949.
- 8. Promovarea rezultatelor cercetărilor obținute în subprogram în mass-media:**
- Emisiuni radio/TV de popularizare a științei
 - 1. BERCU Igor. Importanța cunoașterii istoriei Radio Vocea Speranței
 - 2. <https://www.youtube.com/watch?v=axv6JPZgwjo>
 - 3. BERCU Igor. Televiziunea Unda Liberă. Conferință științifică internațională „Latinitate, Romanitate, Românităte”, ediția a VIII-a, 31 octombrie 2024. <https://www.youtube.com/watch?v=54TYxxo-TA0>
 - 4. CONDREA Irina. Telematinal de la TVR Moldova, la 21 mai, 2024
 - 5. CONDREA Irina. Emisiune la Radio Chișinău De ziua Limbii Române – 31 august, Interviu cu Elena Călărășan
 - 6. CONDREA Irina. Participare la Telematinal de la TVR Moldova. 5 noiembrie, 2024
 - 7. CONDREA Irina. Interviu cu jurnalista Alina Chiriac Ivașcu despre starea actuală a limbii române, la Radio Moldova 1, emisiunea „Album de familie” din 24 noiembrie, 2024
 - 8. ROTARU Liliana. ANTINostalgia/ TeleFilm Chisinau/ TVR Moldova. 27.V.2024.

Intellectualitatea contra sistemului.

9. ROTARU Liliana. ANTINostalgia/ TeleFilm Chisinau/ TVR Moldova. 20.V.2024 [A fi tânăr în URSS.](#)
 10. ROTARU Liliana. ANTINostalgia/ TeleFilm Chisinau/ TVR Moldova 1.X.2024. „[Voci împotriva tăcerii.](#)”
 11. XENOFONTOV Ion. Zi de zi. Interviu: [De la operator radio militar la profesor universitar: Elena M. Podgradskaia.](#) Radio Moldova. 8 martie 2024. Emisiune realizată de Daniela Gherman. Disponibil:
 12. XENOFONTOV Ion. FORUM cu Leonid Smolnitchi. Invitați: Lidia Prisac istoric, cercetător științific; Ion Valer Xenofontov istoric, cercetător științific. Tema: Femei celebre în Basarabia. Vocea Basarabiei. 8 martie 2024. Disponibil: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100063523090533>
 13. XENOFONTOV Ion. Postul de Radio Moldova 1, în cadrul emisiunii „Zi de Zi”, intervenție referitoare la colecția „Legende sportului moldovenesc” [Interviu realizat de Liubomir Madan]. 15 martie 2024 .
 14. XENOFONTOV Ion. TVR Moldova. Tele Matinal, Despre personalitățile care au făcut Unirea, 27 martie 2024. <https://www.facebook.com/TeleMATINAL/videos/387338964148369/>
 15. XENOFONTOV Ion. [Povestea campioanei olimpice Larisa Popova,](#) în pagini de carte. Intervenție, 30 martie 2024.
 16. XENOFONTOV Ion. Catastrofa nucleară de la Cernobîl, de la 26 aprilie 1986. Matinalii, TVR Moldova, 17 aprilie 2024, ora 08:40.
 17. XENOFONTOV Ion. „ANTInostalgia. Catastrofele ecologice” al Studioului „TeleFilm Chișinău”, difuzat pe 28 aprilie 2024, ora 21:45, la „Moldova 1”.
 18. XENOFONTOV Ion. „ANTInostalgia. Conflictele URSS” al Studioului „TeleFilm Chișinău”, difuzat pe 5 mai 2024, ora 21:45, la „Moldova 1”
 19. XENOFONTOV Ion. Viața Cărților. Redactor Emilia Ghețu // 4 decembrie 2024, ora 18:20 / [Ion Valer Xenofontov](#), Doctor în istorie, conferențiar universitar.
 20. XENOFONTOV Ion. „POPAS TURISTIC” din 17 noiembrie 2024 // [Potențialul turistic al raionului Strășeni](#)/Ungaria.
- Articole de popularizare a științei
1. XENOFONTOV Ion. „Conflicte între generații au fost, sunt și vor mai fi” [Interviu realizat de Laura Chetrau]. În: Sursă: Florile dalbe. Săptămânal educativ-cognitiv și literar artistic pentru copii și adolescenți, nr. 7-8 (4469–4470), 22 februarie 2024, pp. 2-3.
 2. XENOFONTOV Ion. Vigoarea spiritului unui savant. În: Literatura și arta. Săptămânal al Scriitorilor din Republica Moldova, nr. 21 (4106), joi 23 mai 2024, p. 6.
 3. MALCOCI Iulia, XENOFONTOV Ion Valer, Biblioteca, averea uriașă a profesorului Anatol Petrencu. În: Făclia, nr. 20, 7 iunie 2024, p. 2.
 4. MALCOCI Iulia, XENOFONTOV Ion. Anatol Ciobanu (1934–2016). Cercetător și cultivator al limbii române. În: Făclia. Săptămânal de informație și opinie a pedagogilor și copiilor, nr. 29 (3809), vineri, 13 septembrie 2024, p. 5

9. Colaborare la nivel național și internațional

10. Teze de doctorat / postdoctorat susținute și confirmate în anul 2024 de membrii echipei subprogramului – nu s-au susținut

11. Dificultăți în realizarea subprogramului (financiare, organizatorice, legate de resursele umane etc.)

1. Sunt deosebit de complicate procesele de management al echipei din subprogram din cauza lipsei unei unități de manager de subprogram. Se propune rezervarea a 0,25 unitate pentru un manager de subprogram pentru realizarea planificărilor, raportărilor și altor procese inerente managementului unui proiect de cercetare.
2. Revista *Dialogica*, planificată pentru editare în cadrul programului și acceptată ca obiectiv, nu beneficiază de finanțare pentru menținerea colegiului de redacție, a lucrărilor pe site și a unui tiraj mai mare (în acest moment, tirajul fiecărui număr este de 35 de exemplare).
3. Cercetătorii nu au beneficiat de finanțare pentru deplasarea la arhivele din România în scopul investigării documentelor, care ar contribui la îmbunătățirea calității produselor științifice.
4. A lipsit comunicarea cu Institutul de Istorie, care s-a redus la solicitarea planificărilor și a raportărilor.

12. Concluzii

Subprogramul *Cultură și politică în contextul schimbărilor regimurilor politice: de la Basarabia românească la Republica Moldova* este conceput ca un proiect științific interdisciplinar și unește într-o echipă cercetători din mai multe domenii științifice conexe, care, pe parcursul anului 2024, prin transferul de concepte și metodologie a abordat mai obiectiv și mai complet interdependența dintre transformările politice și evoluția diferitor domenii ale culturii, științei și învățământului în Basarabia, RSS Moldovenească și Republica Moldova. Reieșind din scopul formulat pentru primul an de activitate, echipa de cercetători a identificat, selectat, clasificat surse documentare de arhivă și bibliografice, realizând studii cu referire la impactul politic asupra dezvoltării învățământului, științei, limbii și literaturii, altor domenii ale culturii în Basarabia românească, RSS Moldovenească și Republica Moldova, inclusiv asupra învățământului, științei, și culturii minorităților naționale care locuiesc pe acest teritoriu.

Obiectivele propuse pentru această etapă au fost acoperite printr-un efort concentrat și concertat al echipei de cercetători, iar rezultatele cercetărilor s-au materializat în mai multe produse. În primul rând, cercetătorii au creat baze de date individuale de documente fotocopyate din arhivele naționale și instituționale din Republica Moldova și Ucraina și liste bibliografice care constituie fundamentul cercetărilor propuse, și au pus în circuitul științific o culegere de documente inedite cu referire la istoria științei în RSS Moldovenească. În rândul al doilea, rezultatele investigațiilor științifice au fost publicate într-o monografie națională și nouă capitole în monografii, 44 de articole și studii științifice (contra 10 planificate) în reviste/volume/culegeri naționale și internaționale și 29 de teze în lucrările conferințelor. În al treilea rând, a fost conceptualizată și inițiată o serie de filme despre personalități din domeniul culturii și științei care au avut experiențe inedite sub diferitele regimuri politice pentru canalul Multimedia – *Dialogica*/ Youtube și o serie de înregistrări (lecții, comunicări, materiale despre evenimente, procese, monumente, personalități, etc.) pentru canalul Youtube al Facultății de Istorie și Filosofie a USM, fiind produse și făcute publice două filme (contra 1 planificat) și o înregistrare a unei

comunicări științifice.

Rezultatele activității au fost diseminate prin prezentarea a 26 de comunicări și rapoarte științifice la 20 de conferințe internaționale și 6 conferințe științifice naționale, în cadrul workshopurilor, meselor rotunde, lansărilor de carte, participărilor la emisiuni radio și TV etc., și au fost înalt apreciate cu premii, medalii și diplome de excelență de guvernul Republicii Moldova, Ministerul Educației și Cercetării, de Academia de Științe a Moldovei, Comitetul Național Olimpic și Sportiv al Republicii Moldova, precum și în cadrul Saloanelor de carte „EUROINVENT`24”, a altor saloane naționale și internaționale de inventică și antreprenariat.

Coordonatorul subprogramului
de cercetare

ROTARU Liliana
(numele, prenumele)

(semnătura)

Data: 30.01.2025

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în subprogram în anul 2024
CULTURA ȘI POLITICA ÎN CONTEXTUL SCHIMBARILOR REGIMURILOR
POLITICE: DE LA BASARABIA ROMÂNEASCĂ LA REPUBLICA MOLDOVA
(denumirea subprogramului)

Codul subprogramului **010402**

Subprogramul *Cultură și politică în contextul schimbărilor regimurilor politice: de la Basarabia românească la Republica Moldova* este conceput ca un proiect științific interdisciplinar și unește într-o echipă 13 cercetători din mai multe domenii științifice conexe, care, pe parcursul anului 2024, prin transferul de concepte și metodologie a abordat mai obiectiv și mai complet interdependența dintre transformările politice și evoluția diferitor domenii ale culturii, științei și învățământului în Basarabia, RSS Moldovenească și Republica Moldova. Reieșind din scopul formulat pentru primul an de activitate, echipa de cercetători a identificat, selectat, clasificat surse documentare de arhivă și bibliografice, realizând studii cu referire la impactul politic asupra dezvoltării învățământului, științei, limbii și literaturii, altor domenii ale culturii în Basarabia românească, RSS Moldovenească și Republica Moldova, inclusiv asupra învățământului, științei, și culturii minorităților naționale care locuiesc pe acest teritoriu. Obiectivele propuse pentru această etapă au fost acoperite printr-un efort concentrat și concertat al echipei de cercetători, iar rezultatele cercetărilor s-au materializat în baze de date individuale de documente fotocopyate din arhivele naționale și instituționale din Republica Moldova și Ucraina și liste bibliografice care constituie fundamentul cercetărilor propuse; au fost publicate într-o monografie națională și nouă capitole în monografii, o culegere de documente inedite cu referire la istoria științei în RSS Moldovenească, în 44 de articole și studii științifice editate în reviste/volume/culegeri naționale și internaționale și 29 de teze în lucrările conferințelor.

Cercetătorii au conceptualizat și inițiat o serie de filme despre personalități din domeniul culturii și științei care au avut experiențe inedite sub diferitele regimuri politice care s-au perindat pe teritoriul actual al Republicii Moldova și au produs și făcut publice două filme pe canalul Multimedia – Dialogica/ Youtube. De asemenea a fost elaborat conceptul unei serii de înregistrări (lecții, comunicări, materiale despre evenimente, fenomene istorice, monumente etc.) pentru canalul de Youtube al Facultății de Istorie și Filosofie a USM, fiind produs prima înregistrare a unei comunicări/discuții științifice la tema proiectului. Au fost elaborate, pregătite pentru tipar și editate a trei numere a revistei științifice *Dialogica. Revistă de studii culturale și literatură*. Membrii echipei au participat la organizarea și desfășurarea ediției IX și X a conferinței științifice internaționale *Patrimoniul de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine* (2024), a Congresului Național al istoricilor Români, a unor conferințe naționale și altor manifestări cu caracter științific.

Rezultatele activității de cercetare au fost diseminate prin prezentarea a 26 de comunicări și rapoarte științifice la 20 de conferințe internaționale și 6 conferințe științifice naționale, în cadrul workshopurilor, meselor rotunde, lansărilor de carte, participărilor la 18 emisiuni radio și TV, inclusiv la emisiunea ANTINostalgia/ TeleFilm Chisinau/ TVR Moldova, FORUM cu Leonid Smolnitchi la Vocea Basarabiei, Matinalii, TVR Moldova, Televiziunea Unda Liberă etc., publicării a 4 articole publicistice în reviste naționale. Activitatea științifică a membrilor echipei a fost înalt apreciată cu premii, medalii și diplome de excelență de către Guvernul Republicii Moldova, Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, de Academia de Științe a Moldovei, de Comitetul Național Olimpic și Sportiv al Republicii Moldova, precum și în cadrul Saloanelor de carte „EUROINVENT'24”, a altor saloane naționale și internaționale de inventică și antreprenoriat.

Coordonatorul subprogramului
de cercetare

ROTARU Liliana

(numele, prenumele)

(semnătura)

Data: 30.01.2025

Summary of the activity and results obtained in the subprogram in 2024
CULTURE AND POLITICS IN THE CONTEXT OF CHANGES IN POLITICAL REGIME:
FROM ROMANIAN BESSARABIA TO THE REPUBLIC OF MOLDOVA
(subprogram name)

Subprogram code **010402**

The subprogram Culture and Politics in the Context of Political Regime Changes: From Romanian Bessarabia to the Republic of Moldova is conceived as an interdisciplinary scientific project and unites in a team of 13 researchers from several related scientific fields, which, during 2024, through the transfer of concepts and methodology, has more objectively and more completely approached the interdependence between political transformations and the evolution of various fields of culture, science and education in Bessarabia, the Moldavian SSR and the Republic of Moldova. Based on the goal formulated for the first year of activity, the team of researchers identified, selected, classified archival and bibliographical documentary sources, conducting studies with reference to the political impact on the development of education, science, language and literature, other fields of culture in Romanian Bessarabia, the Moldavian SSR and the Republic of Moldova, including on the education, science, and culture of national minorities living in this territory. The objectives proposed for this stage were covered by a concentrated and concerted effort of the research team, and the research results were materialized in individual databases of photocopied documents from national and institutional archives in the Republic of Moldova and Ukraine and bibliographical lists that constitute the foundation of the proposed research; they were published in a national monograph and nine chapters in monographs, a collection of unpublished documents referring to the history of science in the Moldavian SSR, in 44 articles and scientific studies edited in national and international journals/volumes/collections and 29 theses in conference proceedings.

The researchers conceptualized and initiated a series of films about personalities in the field of culture and science who had unique experiences under the various political regimes that have existed on the current territory of the Republic of Moldova and produced and made public two films on the Multimedia – Dialogica/ Youtube channel. The concept of a series of recordings (lessons, communications, materials about events, historical phenomena, monuments, etc.) was also developed for the YouTube channel of the Faculty of History and Philosophy of the State University of Moldova, producing the first recording of a scientific communication/discussion on the topic of the project. Three issues of the scientific journal Dialogica were developed, prepared for printing and edited. Journal of cultural studies and literature. The team members participated in the organization and holding of the 9th and 10th editions of the international scientific conference The Heritage of Yesterday – Implications in the Development of a Sustainable Society of Tomorrow (2024), the National Congress of Romanian Historians, national conferences and other scientific events.

The results of the research activity were disseminated through the presentation of 26 scientific papers and reports at 20 international conferences and 6 national scientific conferences, during workshops, round tables, book launches, participation in 18 radio and TV shows, including the ANTINostalgia/ TeleFilm Chisinau/ TVR Moldova show, FORUM with Leonid Smolnitchi on Vocea Basarabiei, Matinalii, TVR Moldova, Televiziunea Unda Liberă etc., publication of 4 journalistic articles in national magazines. The scientific activity of the team members was highly appreciated with awards, medals and diplomas of excellence by the Government of the Republic of Moldova, the Ministry of Education and Research of the Republic of Moldova, the Academy of Sciences of Moldova, the National Olympic and Sports Committee of the Republic of Moldova, as well as at the "EUROINVENT'24" Book Fairs, other national and international invention and entrepreneurship fairs.

Research subprogram coordinator

ROTORU Liliana

(name, surname)

(signature)

Date: 30.01.2025

**Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice
publicate în anul 2024 în cadrul subprogramului de cercetare**

**CULTURA ȘI POLITICA ÎN CONTEXTUL SCHIMBARILOR REGIMURILOR
POLITICE: DE LA BASARABIA ROMANEASCA LA REPUBLICA MOLDOVA**

(denumirea subprogramului)

Codul subprogramului **010402**

1. Monografii (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul organizației din domeniile cercetării și inovării)

1.2. monografii naționale

- CONDREA Iraida. *Să cunoaștem și să vorbim corect limba română!* Iraida Condrea; editor: Constantin Manolache; Ministerul Educației și Cercetării, Universitatea de Stat din Moldova; Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan”. Chișinău: Editura USM, 2024. – 195 p. ISBN 978-9975-62-656-9.

1.3 culegeri de documente

- MANOLACHE Constantin, DRAGNEV Demir, **XENOFONTOV Ion Valer**, JUC Victor. *Istoria științei în RSS Moldovenească* / Constantin Manolache, Demir Dagnev, Ion Valer Xenofontov, Victor Juc; coordonatorul ediției: Ion Tighineanu ; referenți științifici: Mihai Popovici [et al.] ; responsabil de ediție: Oleg Bujor; Academia de Științe a Moldovei, Comisia Istoria Științei și Tehnicii. – Chișinău : Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan”, 2024 (Blitz Poligraf). ISBN 978-9975-62-796-2. [Vol.] 1 : Documente și materiale, 1944-1947. – 2024. – 751 p. – Ind. de nume: p. 696-736. – [100] ex. – ISBN 978-9975-62-797-9.

2. Capitole în monografii naționale/internaționale

- БОГУШ Борис, **КСЕНОФОНТОВ Ион Валер**. Лариса Александрова (Попова). Олимпийская биография. În: *Лариса Попова – Великая Чемпионка, или Богиня академической гребли с берегов Днестра* / науч. ред.: Борис Богущ ; коорд.: Ион Валер Ксенофонов. Кишинэу: Lexon-Prim, 2024, сс. 45-126 (Легенды молдавского спорта, ISBN 978-9975-172-79-0). ISBN 978-9975-172-80-6.
- ROTARU Liliana. „Peregrinările” și „căutările” învățământului independent al Republicii Moldova. În: *Panorama postcomunismului în Republica Moldova*. Vol. 2/ Liliana Corobca (coord.). București: Editura Institutului Cultural Român, 2024, pp. 59-82. ISBN 978-973-577-774-6. Vol. 2 ISBN 978-973-577-776-0.
- STEPANOV, G. Mass-media din Republica Moldova: între reușite și ratări profesionale. Studiu monografic. În: *Panorama postcomunismului în Republica Moldova*. Vol. II. Coord. Liliana Corobcă. București: Institutul Cultural Român, 2024 (iunie), pp. 246-268. 608 p, 1,6 c.a. ISBN 978-973-577-776-0.
- КСЕНОФОНТОВ Ион Валер. Участие Советской Молдавии в Олимпийских играх-80: Эстафета и олимпийское производство. În: *Лариса Попова – Великая Чемпионка, или Богиня академической гребли с берегов Днестра* / науч. ред.: Борис Богущ ; коорд.: Ион Валер Ксенофонов. Кишинэу: Lexon-Prim, 2024, сс. 149-169 (Легенды молдавского спорта, ISBN

- 978-9975-172-79-0). ISBN 978-9975-172-80-6.
5. XENOFONTOV Ion Valer. Armata națională. În: *Panorama postcomunismului în Republica Moldova*. Vol. 1./ Liliana Corobca (coord.). București, Editura Institutului Cultural Român, 2024, pp. 445-459. ISBN 978-973-577-774-6. Vol. 1 ISBN 978-973-577-775-3.
 6. XENOFONTOV Ion Valer. Sănătatea publică. În: *Panorama postcomunismului în Republica Moldova*. Vol. 2/ Liliana Corobca (coord.). București, Editura Institutului Cultural Român, 2024, pp. 59-82. ISBN 978-973-577-774-6. Vol. 2 ISBN 978-973-577-776-0.
 7. XENOFONTOV Ion Valer. Știința. În: *Panorama postcomunismului în Republica Moldova*. Vol. 2./Liliana Corobca (coord.). București: Editura Institutului Cultural Român, 2024, pp. 154-176. ISBN 978-973-577-774-6. Vol. 2 ISBN 978-973-577-776-0.
 8. XENOFONTOV Ion Valer. Cultura fizică și sportul. În: *Panorama postcomunismului în Republica Moldova*. Vol. 2/ Liliana Corobca (coord.). București: Editura Institutului Cultural Român, 2024, pp. 445-469. ISBN 978-973-577-774-6. Vol. 2 ISBN 978-973-577-776-0.
 9. XENOFONTOV Ion Valer, Bujor Oleg. Stratificări sociale în tranziție: „noii moldoveni”. În: *Panorama postcomunismului în Republica Moldova*. Vol. 2/ Liliana Corobca (coord.). București, Editura Institutului Cultural Român, 2024, pp. 502-520. ISBN 978-973-577-774-6. Vol. 2 ISBN 978-973-577-776-0.

4. Articole în reviste științifice

4.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS (cu indicarea factorului de impact IF)

1. GRATI Aliona. [„Mihailiada” basarabenilor. Regele Mihai I al României în folclorul dintre Nistru și Prut](#). În: *Revista de Etnologie și Culturologie*. Vol. XXXV 2024, pp. 56-63. ISSN: 1857-2049; e-ISSN: 2537-6152
2. XENOFONTOV Ion Valer. [The Situation of Monastic Houses in Soviet Moldova](#). În: *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica*. Special Issue. Vol. 28, 2024, pp. 93-104. ISSN 1453-9306.
3. [XENOFONTOV Ion Valer. Grădini de copii în Chișinăul interbelic. În: Revista de Etnologie și Culturologie, Vol. XXXVI, 2024, pp. 112-119. ISSN 1857-2049.](#)

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

1. CONDREA Iraidă. [Timp și ideologie, reflectate în microtoponimia urbană](#). În: *Dialogica, revista de studii culturale și literatură*. 2024, nr. 2, pp. 17-23. ISSN: 2587-3695. DOI: <https://doi.org/10.59295/DIA.2024.2.02>
2. CONDREA IRINA. [Asimetria gender în limbă](#). În: *Limba Română*, 2024, nr 1-3, p. 106-113. ISSN: 0235-9111
3. ENCIU Nicolae, **XENOFONTOV Ion Valer**. [Istoria ecologică – o nouă ramură a științei istorice](#). În: *Akademios. Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă*. 2024, nr. 3 (74), pp. 169-175. ISSN 1857-0461.
4. GOTCA Rodica. [Cezar Baltag: criptări, simboluri, divagații în contextul regimului Ceaușist](#). În: *Dialogica. Revista de studii culturale și literatură*. 2024, nr. 2, pp. 36-42. DOI: <https://doi.org/10.59295/DIA.2024.2.05>

5. MIRON Marina. [Situația învățământului pentru minoritățile etnice în Basarabia între anii 1917–1923](#). În: *Dialogica. Revista de studii culturale și literatură*. 2024, nr. 2, pp. 100-109. ISSN: 2587-3695, DOI: <https://doi.org/10.59295/DIA.2024.2.13>
6. DRAGNEV Demir, **XENOFONTOV Ion Valer**. [Vladimir Țaranov \(1932–2016\), un istoric devotat idealului societății comuniste](#). În: *Akados. Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă*, 2024, nr. 2(73), pp. 130-137. ISSN 1857-0461 /ISSNe 2587-3687.
7. **GRATI Aliona**, PROCOP Natalia. [Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin artă și mitopoetică. O etapă sau finalul?](#) În: *Dialogica. Revista de studii culturale și literatură*. 2024, nr. 1, pp. 6-14. ISSN: 2587-3695.
8. **GRATI Aliona**, EȘANU Andrei, EȘANU Valentina. [Ștefan cel Mare și Sfânt, de la distanța celor 520 de ani](#). În: *Dialogica. Revistă de studii culturale și literatură*. 2024, nr. 2, pp. 6-16. ISSN: 2587-3695.
9. **GRATI Aliona**, HADÂRCĂ Ion. [Limba noastră e aleasă...” O evocare a evenimentelor istorice: Anno Domini 1989](#). În: *Dialogica, revista de studii culturale si literatura*. 2024, nr. 3, pp. 6-14.
10. PRISAC Lidia, **XENOFONTOV Ion Valer**, SALAGOR Iulian. [Fondul personal Nicolai V. Berezneacov \(1910–1989\) din fosta arhivă științifică a ASM](#). În: *Studia Universitatis Moldaviae. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova*, 2024, nr. 4(184), pp. 59-73. ISSN 1811-2668.
11. ROTARU Liliana. [Holocaustul - punctul culminant al unei lungi istorii a antisemitismului european](#). În: *Arhivarius*. 2024, nr. 11, pp. 5-12. ISSN: 2953-724X
12. SEVERIN Marta. [Autobiografia lui Gheorghe Grigurcu: descoperirea de sine și negocierea identității](#). In: *Dialogica. Revistă de studii culturale și literatură*. 2024, nr. 1, pp. 24-30. ISSN 2587-3695. DOI: <https://doi.org/10.59295/DIA.2024.1.04>.
13. SEVERIN Marta. [Poetica cognitivă: fundamente teoretice și instrumente de analiză în interpretarea textelor literare](#). In: *Dialogica. Revistă de studii culturale și literatură*. 2024, nr. 3, pp. 32-39. ISSN 2587-3695. DOI: <https://doi.org/10.59295/DIA.2024.3.04>
14. STEPANOV Georgeta. [Journalistic higher education: the metamorphosis of professional skills](#). În: *International Journal of Communication Research*. Volume 14, Issue 3 July/September 2024, pp. 226-232. 0,9 c.a. ISSN 2246-9245.
15. ȘCLEARUC, Sorin. [Reflecții privind studiul filmului artistic ca document istoric în cercetările occidentale](#). In: *Studia Universitatis Moldaviae* (Seria Științe Umanistice). 2024, nr. 4(184), pp. 80-84. ISSN 1811-2668. DOI:
16. **XENOFONTOV Ion Valer**. [Structuri organizatorice școlare în Chișinăul interbelic](#). În: *Studia Universitatis Moldaviae*. (Seria Științe Umanistice). 2024, nr. 4(184), pp. 92-97. ISSN 1811-2668.
17. **XENOFONTOV Ion Valer**. [Automobile în Chișinăul interbelic](#). În: *Dialogica. Revista de studii culturale si literare*. nr. 2, 2024, pp. 110-117. ISSN 2587-3695 /ISSNe 1857-2537.
18. **XENOFONTOV Ion Valer**. [Aviația în Chișinăul interbelic](#). În: *Dialogica. Revista de studii culturale si literare*. 2024, nr. 3, pp. 118-123. ISSN 2587-3695 /ISSNe 1857-2537.
19. **XENOFONTOV Ion Valer**. [Discursul identitar în opera părintelui spiritual al Basarabiei](#). În: *Akados. Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă*. 2024, nr. 1 (72), pp. 122-124. ISSN 1857-0461.

20. XENOFONTOV Ion. [Simbol al istoriografiei românești contemporane](#). În: *Limba română. Revistă de știință și cultură*, nr. 5-6, 2024, pp. 209-215.
21. XENOFONTOV Ion Valer. [O monografie consacrată identității spirituale românești din Evul Mediu](#). În: *Akademios. Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă*. 2024, nr. 4 (75), pp. 180-181. ISSN 1857-0461.

5. Articole în culegeri științifice naționale/internaționale

5.2 culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova

1. XENOFONTOV Ion Valer. Muzeul spiritual al familiei Boguș. În: *Boris Boguș : profesor universitar : Biobibliografie* / Constantin Manolache (ed.). Chișinău : Editura USM, 2024 (Blitz Poligraf). pp. 214-225. ISBN 978-9975-62-831-0.
2. PRISAC Lidia, **XENOFONTOV Ion Valer**. Universul cognitiv polivalent inedit al profesorului universitar Boris BOGUȘ – pedagog, psihopedagog, sportiv și manager. În: *Boris Boguș : profesor universitar : Biobibliografie* / Constantin Manolache (ed.). Chișinău : Editura USM, 2024 (Blitz Poligraf). pp. 85-121. ISBN 978-9975-62-831-0.

6. Articole în lucrările conferințelor științifice

6.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

1. BERCU Igor. „Ra âyâ-lele” pe teritoriul Țării Moldovei în contextul războiului ruso-otoman (otoman 1806 – 1812). În: *Istorie locală și istorie națională în context european*. III. Lucrările Conferinței de Istorie Națională „Acta Historica Civitatis Lugosensis”, Lugoj, 8-10 decembrie 2023. Editura Eurostampa Timișoara; Editura Universității din Oradea. 2024, pp. 51-59.
2. CONDREA Irina. „Psaltirea în versuri” în atenția cercetătorilor basarabeni. În: Receptarea Sfintei Scripturi: între filologie, hermeneutică și traductologie. În: *Lucrările Simpozionului Internațional „Explorări în tradiția biblică românească și europeană” XII Iași*, 18-20 mai 2023. Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași 2023, p.141-147. ISSN: 2285-5580 ISSN-L: 2285-5580 e-ISSN: 2821-6415.
3. CONDREA Irina. [Manipulare prin transgresarea normei literare](#). În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*. Conferință științifică internațională, Iași-Chișinău, 2024. Supliment al revistei științifice „Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique” (Iași, România), 2024, vol. 8, pp. 504-510. ISSN: 2558-894X.
4. DEMENTIEVA Diana. [Metamorfozele scriitorului și omului A.E. Baconski în regimul totalitar din România](#). În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*. Conferință științifică internațională, Iași-Chișinău, 2024. Supliment al revistei științifice „Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique” (Iași, România), 2024, vol. 8, pp. 173-182. ISSN: 2558-894X.
5. DRAGNEV Demir, **XENOFONTOV Ion Valer**. [Iachim \(Grosul\) Întâi: primul decan a două facultăți de istorie, primul președinte al Academiei de Științe și un om de omenie](#). În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*. Conferință științifică internațională, Iași-Chișinău, 2024. Supliment al revistei științifice „Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique” (Iași, România), 2024, vol. 7, pp. 370-388. ISSN: 2558-894X.

6. GOTCA Rodica. [Literatura interbelică din Basarabia în noul context politic](#). În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*. Conferință științifică internațională, Iași-Chișinău, 2024. Supliment al revistei științifice „Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique” (Iași, România), 2024, vol. 8, pp. 182- 189. ISSN: 2558-894X.
7. GRATI Aliona. [Imaginea trecutului în romanul românesc](#). În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*. Conferință științifică internațională, Iași-Chișinău, 2024. Supliment al revistei științifice „Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique” (Iași, România), 2024, vol. 8, pp. 141-150. ISSN: 2558-894X.
8. MALCOCI Iulia, **XENOFONTOV Ion Valer**. [Iuri Perlin \(1917-1990\), fiul unui ucrainean represat, în elita educațională și științifică a Moldovei sovietice](#). În: *Acta Terrae Fogarasiensis. Materialele sesiunii anuale internaționale de comunicări științifice 4-6 septembrie 2024*. XIII, Sibiu, Editura Muzeul Național Brukenthal. 2024, pp. 368-380. ISSN 2285-5130.
9. MIRON Marina. [Locuitorii s. Stoianovca în cel de-al doilea val al deportărilor din RSSM \(5-6 iulie 1949\). Studiul de caz](#). În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*, Ed. 8, 8-9 februarie 2024, Chișinău. Iași – Chișinău-Lviv: 2024, Ediția 9, pp. 216-217. ISSN 2558 – 894X.
10. MIRON Marina. [Tineretul literar de proveniență bulgară în Basarabia interbelică – rodul sistemului de învățământ în Regatul România](#). În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*. Conferință științifică internațională, Iași-Chișinău, 2024. Supliment al revistei științifice „Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique” (Iași, România), 2024, vol. 8, pp. 273-281. ISSN: 2558-894X.
11. MIRON Viorel, **MIRON Marina**. [Premize pentru dezvoltarea organizațiilor de management al destinațiilor în zonele turistice transriverane la Nistru în Republica Moldova](#). În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*. Conferință științifică internațională, Iași-Chișinău, 2024. Supliment al revistei științifice „Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique” (Iași, România), 2024, vol. 8, pp. 273-281. ISSN: 2558-894X.
12. MIRON Viorel, **MIRON Marina**. [Toponimia locală ca sursă pentru crearea de trasee turistice tematice. Studiu de caz: satul Vorniceni, raionul Strășeni](#). În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*. Conferință științifică internațională, Iași-Chișinău, 2024. Supliment al revistei științifice „Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique” (Iași, România), 2024, vol. 8, pp. 277-285. ISSN: 2558-894X.
13. PETRENCU Anatol. [Locul și rolul căminelor culturale în România interbelică \(exemplul Basarabiei\)](#). În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*. Conferință științifică internațională, Iași-Chișinău, 2024. Supliment al revistei științifice „Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique” (Iași, România), 2024, vol. 7, pp. 489-492. ISSN: 2558-894X.
14. PRISAC Lidia, **XENOFONTOV Valer Ion**, SALAGOR Iulian. [Fondul de arhivă personal al academicianului V.A. Rîbin \(1893–1979\)](#). În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*. Conferință științifică internațională, Iași-Chișinău, 2024. Supliment al revistei științifice „Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique” (Iași, România), 2024, vol. 7, pp. 389-407. ISSN: 2558-894X.

15. ROTARU Liliana. [Educația politică și ideologică curriculară instrument de inginerie națională și socială în învățământul superior din RSSM \(1940–1953\)](#). În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*. Conferință științifică internațională, Iași-Chișinău, 2024. Supliment al revistei științifice „Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique” (Iași, România), 2024, vol. 7, pp. 224-248. ISSN: 2558-894X.

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale din Republica Moldova

1. PRISAC Lidia, **XENOFONTOV Valer Ion**, SALAGOR Iulian. [Fondul de arhivă personal al academicianului A.M. Lazarev \(1914–1999\)](#). În: *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*, 6 iunie 2024, Cahul. Cahul: Tipografia „CentroGrafic” SRL, Cahul, 2024, Vol.11, Partea II, pp. 348-364. ISSN 2587-3571.
2. **XENOFONTOV Ion Valer**. [„Foc și pară” în Chișinăul interbelic](#). În: *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*. Vol. XI, Partea 2. Cahul: Tipografia „CentroGrafic” SRL, 2024, pp. 286-290. ISSN: 2587-3563.

6.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională din Republica Moldova

1. **STEPANOV Georgeta**. [Profilul identitar al comunicării televizuale de mediere](#). În: [Integrare prin cercetare și inovare](#). Conferința științifică națională cu participare internațională, 9-10 noiembrie 2023. Științe umanistice și sociale. Chișinău: CEP USM, 2024 (aprilie), pp. 289-295. 421 p. ISBN ISBN 978-9975-62-691-0 (PDF), ISBN 978-9975-62-687-3. 0,5 c.a.

7. Teze ale conferințelor științifice

7.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

1. BERCU Igor. [Unitățile administrativ-teritoriale otomane de pe teritoriul Țării Moldovei: perspective în contextul relațiilor internaționale \(sfârșitul sec. al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea\)](#). În: *Congresul Național al Istoricilor Români. Rezumate ale comunicărilor*/Ediția a IV-A, Chișinău-Suceava, 27-31 august 2024, p. 258. ISBN-5-36241-280-7.
2. MIRON Viorel, **MIRON Marina**. [The "Riviera Nistrului" cluster - a model of coagulation of local tourism businesses in an efficient partnership](#). În: *The 2nd International Conference "Heritage capitalisation and development - identity, innovation, digitalisation, environment, awareness and security"*. Book of abstracts, HERITAGE – IDEAS of the Romanian Academy, National Institute for Economic Research "Cositin C. Kiritescu", 30-31 October, 2024, p. 40-41.
3. ROTARU Liliana. [Politica lingvistică – instrument de inginerie națională în învățământul superior din RSSM](#). În: *Congresul Național al Istoricilor Români*: CNIR: Rezumate ale comunicărilor, Chișinău – Suceava, 27-31 august 2024: [ediția a 4-a] / coordonatori: Silvia Corlăteanu-Granciuc [et al.]. – Chișinău: [S. n.], 2024, p. 101. ISBN 978-5-36241-280-7.
4. ȘCLEARUC, Sorin. [Filmul artistic din RSS Moldovenească ca instrument de studiere a istoriei locale](#). În: *Congresul Național al Istoricilor Români*, Ed. Ediția a 4-a, 27-31 august 2024, Chișinău. Chișinău: Bons Offices, 2024, p. 263. ISBN 978-5-36241-280-7.
5. XENOFONTOV Ion Valer. [Chișinăul în al Doilea Război Mondial reflectat în beletristica românească](#). În: *Congresul Național al Istoricilor Români*. Ediția a 4-a, Chișinău, Moldova, 27-

- 31 august 2024, Chișinău, Editura Bons Offices, 2024, p. 189. ISBN: 978-5-36241-280-7.
6. XENOFONTOV Ion Valer. [Ctitori și binefăcători ai mănăstirii Marta și Maria \(s. Hagimus, raionul Căușeni\)](#). În: *Congresul Național al Istoricilor Români. Ediția a 4-a, Chișinău, Moldova*, 27-31 august 2024, Chișinău, Editura Bons Offices, 2024, p. 127. ISBN: 978-5-36241-280-7.

7.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale din Republica Moldova

1. BERCU Igor. [Imaginea domnilor Țării Moldovei în viziunea cronicarilor turci](#). În: Conferință științifică internațională. *Latinitate Romanitate Românitare*. Ediția a VIII-a. Programul și rezumatele comunicărilor. Chișinău, Republica Moldova 31 octombrie- 2 noiembrie 2024. In *Honoriem Ion Eremia la 70 de Ani, Chișinău 2024*, pp. 61-63. ISBN 978-9975-173-02-5.
2. CONDREA I. [Expresivitatea elementelor lexicale în textele oficiale din evul mediu. Rezumat al comunicării](#). În: *Conferința științifică a Muzeului Național de Istorie a Moldovei*. Ed. 34, Chisinau, Moldova, 24-25 octombrie 2024, p. 86-87. ISBN 978-9975-87-140-2.
3. CONDREA Irina. [Manipulare prin transgresarea normei literare](#) la Conferința științifică internațională „*Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății de mâine*”, ediția a X-a, desfășurată în zilele de 19-20 septembrie 2024, Iași-Chișinău-Lvov.
4. DEMENTIEVA Diana. [Metamorfozele scriitorului și omului A.E. Baconski în regimul totalitar din România](#). În: *Programul și tezele comunicărilor „Patrimoniul de ieri – implicații în dezvoltarea societății de mâine”*, conferință științifică internațională dedicată Zilei internaționale a femeilor cu activități în domeniul științei cu genericul „Femeile în cercetare: destine, contribuții, perspective”, Iași-Chișinău-Lviv, 8-9 februarie 2024, 326 p. ISSN 2558 – 894X.
5. DEMENTIEVA Diana. [„Biserica neagră” de A.E. Baconsky – o alegorie a societății dictatoriale](#) la Conferința științifică internațională „*Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății de mâine*”, ediția a X-a, desfășurată în zilele de 19-20 septembrie 2024, Iași-Chișinău-Lvov.
6. GRATI Aliona. [Despre trecutul ca poveste: urme, mistificări și rescrieri în literatură](#). În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*, Ed. 8, 8-9 februarie 2024, Chișinău. Iași – Chișinău-Lviv: 2024, Ediția 9, pp. 184-185. ISSN 2558 – 894X.
7. GRATI Aliona. [Imaginea trecutului în romanul românesc](#). Conferința științifică internațională „*Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății de mâine*”, ediția a X-a, desfășurată în zilele de 19-20 septembrie 2024, Iași-Chișinău-Lvov.
8. GOTCA Rodica. [Cezar Baltag: criptări, simboluri, divagații în contextul regimului Ceaușist](#) la Conferința științifică internațională „*Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății de mâine*”, ediția a X-a, desfășurată în zilele de 19-20 septembrie 2024, Iași-Chișinău-Lvov. https://asm.md/sites/default/files/2024-09/program_site_actualizat.pdf
9. GOTCA Rodica. [Literatura interbelică din Basarabia în noul context politic](#) la Conferința științifică internațională „*Patrimoniul de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*”, ediția a X-a, în contextul Zilelor europene ale patrimoniului cultural, desfășurată în zilele de 19-20 septembrie 2024,
10. PETRENCU Anatol. [Căminele culturale în Basarabia interbelică: promovarea Istoriei românilor și culturii naționale](#). Conferința științifică internațională „*Latinitate, Romanitate, Românitare*”. 31 octombrie – 2 noiembrie 2024, Chișinău, USM, Facultatea de Istorie și Filosofie,
11. PETRENCU Anatol. [Rolul și locul căminelor culturale în Basarabia interbelică: istoriografia](#)

- [temei](#). În: *Muzeul Național de Istorie a Moldovei. : Istorie - Arheologie - Muzeologie*, Ed. 34, 24-25 octombrie 2024, Chisinau. Chișinău: Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices” SRL, 2024, Ediția 34, p. 129. ISBN 978-5-36241-331-6.
12. ROTARU Liliana. [Agripina Craciun – ministru al învățământului al RSS Moldovenești](#) . În: „*Patrimoniul de ieri – implicații în dezvoltarea societății de mâine*”, : Conferință științifică internațională dedicată Zilei internaționale a femeilor cu activități în domeniul științei cu genericul „ Femeile în cercetare: destine, contribuții, perspective”, Iași-Chișinău-Lviv, 8-9 februarie 2024, p. 246. ISSN: 2558 – 894X.
 13. ROTARU Liliana. [Patul lui Procust al educației comuniste: straturi de identități studentești în școlile superioare din RSSM](#). În: *Latinitate, Romanitate, Românită*, Ed. 7, 31 octombrie - 2 noiembrie 2024, Chișinău. Chișinău: Editura „Lexon-Prim”, 2024, Ediția 8, pp. 143-145.
 14. **ROTARU Liliana**, CONDREA Vlada. [Instituția cenzurii sovietice versus presa și literatura din RSSM: nemulțumiri, reclamații, note informative](#). În: *Latinitate, Romanitate, Românită*, Ed. 7, 31 octombrie - 2 noiembrie 2024, Chișinău. Chișinău: Editura „Lexon-Prim”, 2024, Ediția 8, pp. 147-150.
 15. ROTARU Liliana. [Oscilând împreună cu linia partidului: educația ateistă în școala superioară din RSS Moldovenească \(1953-1964\)](#) la *Conferința științifică a Muzeului național de istorie a Moldovei. Ediția a XXXIV-a*, 24-25 octombrie 2024, Chișinău
 16. ROTARU Liliana. [Educația politică și ideologică curriculară instrument de inginerie națională și socială în învățământul superior din RSSM \(1940–1953\)](#): la Conferința științifică internațională *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății de mâine*. Ediția a X-a, Academia de Științe a Moldovei, 19-20 septembrie 2024.
 17. SEVERIN Marta. [Basarabeanul Gheorghe Grigurcu: câteva date biografice](#). În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*, Ed. 8, 8-9 februarie 2024, Chișinău. Iași – Chișinău-Lviv: 2024, Ediția 9, pp. 270-271. ISSN 2558 – 894X.
 18. SEVERIN, Marta. [Poezia modernistă a lui Gheorghe Grigurcu: interferențe și influențe](#) la *Conferința științifică internațională „Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății de mâine”*. Ediția a X-a. Chișinău, 19-20 septembrie 2024
 19. ȘCLEARUC Sorin. [Regizorul Mihail Kalik și activitatea sa la studioul „Moldova-Film” în anii 1960](#). În: *Muzeul Național de Istorie a Moldovei. : Istorie - Arheologie - Muzeologie*, Ed. 34, 24-25 octombrie 2024, Chisinau. Chișinău: Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices”, 2024, Ediția 34, p. 144. ISBN 978-5-36241-331-6.
 20. XEOFONTOV Ion Valer. [Activitatea lui Efrem Tighineanu în Basarabia reflectată în revista bisericească „Misionarul” \(1942–1943\)](#). În: Conferința „*Latinitate, Romanitate, Românită*”. *Ediția a VIII-a*. Chișinău, Moldova, 31 octombrie – 2 noiembrie 2024, Chișinău, Editura „Lexon-Prim”, 2024, pp. 138-140. ISBN 978-9975-173-02-5.

7.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

1. BERCU Igor. [Rolul sancâkbeyi-lor în sistemul de administrare a „re,âyâ-lelor” otomane, înființate pe teritoriul Țării Moldovei](#). În: *Sesiunea științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie*. X ediția. IN HONOREM Anatol Petrencu la 70 de ani. Program. Rezumatele comunicărilor. Chișinău 2024, pp. 36-37, ISBN 978-9975-62-719-1.
2. ROTARU Liliana. [Cadrele care au construit școala superioară din RSS Moldovenească: cazul lui](#)

[Leonid Ganul](#). În: *Sesiunea științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie*: Ediția a 10-a, 24 mai 2024: Program, rezumatele comunicărilor / editor: Aurel Zanoci; comitetul științific: Ion Eremia [et al.]. – Chișinău: [S. n.], 2024. pp. 69-70. ISBN 978-9975-62-719-1.

3. XENOFONTOV Ion Valer. [Brutării în Chișinăul interbelic](#). În: *Sesiunea științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie*: ediția a 10-a, 24 mai 2024: Program, rezumatele comunicărilor / editor: Aurel Zanoci; comitetul științific: Ion Eremia [et al.]. – Chișinău: [S. n.], 2024 (CEP USM), pp. 64-65. ISBN 978-9975-62-719-1.

10. Lucrări științifico-metodice și didactice

10.2. manuale pentru învățământul universitar (aprobate de consiliul științific /senatul instituției)

1. ROTARU Liliana. Note de curs la disciplina *Istoria noastră în secolul XX: între două independențe*, Universitatea pentru Vârsta a 3-a, 2024.

10.3. alte lucrări științifico-metodice și didactice.

1. CONDREA Irina. Curriculum pentru cursul de masterat „Identitate simbolică și educație multiculturală”;

2. ROTARU Liliana. Curriculum la disciplina *Istoria noastră în secolul XX: între două independențe*, Universitatea pentru Vârsta a 3-a

Coordonatorul subprogramului
de cercetare

ROTARU Liliana
(numele, prenumele)

(semnătura)

Data: 30.01.2025

Componența echipei de cercetare

**CULTURA ȘI POLITICA IN CONTEXTUL SCHIMBARILOR REGIMURILOR
POLITICE: DE LA BASARABIA ROMANEASCA LA REPUBLICA MOLDOVA**

(denumirea subprogramului)

Codul subprogramului **010402**

Echipa subprogramului pentru 2024							
Nr	Nume, prenume	Anul nașterii	Titlul științific	Funcția	Norma de muncă	Data angajării	Data eliberării*
1.	Bercu Igor	1966	dr.	cerc. șt.	0.25	02.01.2024	
2.	Condrea Iraida	1949	dr.hab.	cerc.șt.princip.	0.25	02.01.2024	
3.	Dementieva Diana	1992	dr.	cerc.șt.super.	0.50	02.01.2024	
4.	Gotca Rodica	1994		cerc.șt.super.	0.50	02.01.2024	
5.	Grati Aliona	1972	dr.hab.	cerc.șt.princip.	0.50	02.01.2024	
6.	Malacenco Alexandru	1989	dr.	cerc.șt.super.	0.50	01.04.2024	
7.	Miron Marina	1972	dr.	cerc.șt.super.	0.50	02.01.2024	
8.	Petrenco Anatolie	1954	dr.hab.	cerc.șt.princip.	0.25	02.01.2024	
9.	Rotaru Liliana	1971	dr.	cerc.șt.coord.	0.50	02.01.2024	
10.	Șclearuc Sorin	1984		cerc.șt.	0.50	02.01.2024	
11.	Severin Marta	1993		cerc.șt.stagiar.	0.50	02.01.2024	
12.	Stepanov Georgeta	1969	dr.hab.	cerc.șt.princip.	0.50	02.01.2024	
13.	Xenofontov Ion	1977	dr.	cerc.șt.coord.	0.50	02.01.2024	

Ponderea tinerilor (%) din numărul total al executorilor 38,5%

Directorul unității de cercetare

COJOCARU Gheorghe

(numele, prenumele)

(semnătura)

Coordonatorul subprogramului
de cercetare

ROTARU Liliana

(numele, prenumele)

(semnătura)

Data: 30.01.2025